

Ca-Nostra

*** ANY SISÉ NÚM. 221 ***

SETMANARI POPULAR

*** INCA 11 JENER 1913 ***

EL CANT RELIGIÓS DEL POBLE

El cant del poble es un art rudimentari, humil, però que porta l'encant de la virginitat plena de realitat; es tan pobret de luxo y de medis que no pot enganyar a ningú; diu tot lo que sent per necessitat impulsiva; sense mestre, sense llibres; e'l neix lliure a la llum del sol, guiat per una tradició misteriosa; s'agermana ab el posat de les montanyes, forma una sola flaire ab les olors de les flors bosquetanes, s'ajèu amorosament al llarg de les planes verdejantes; entre'l breçol y la mare es d'una inefable dolçor; quan crida llibertat retruny ferèstegament ab sentit d'humanitat primitiva, y quan prega a Deu y conta coses de Nostre Senyor y dels Sants, sense canviar de llenguatje, perque es ben cert que'l poble sols té una parla, allavors plega modestament els ritmes saltejadors y sembla que la fe ingènua dels primers apostols torna a florir en els cors dels hòmens; no desperta l'èxtasis dels grans místics, ni'ns porta la gran aroma de l'encens en les grans catedrals, però'ns fa penetrar al cor un sentiment intim de confiança en la divinitat, com si'ns portés Nostre Senyor al cap de taula patriarcal, la Verge Maria y els àngels al capçal del llit, guardantnos la sòn y de tota mala cosa.

En els temps moderns, que'l relaxament moral ha arribat tan avall, que'ls sentiments nobles se troben ab la fe debilitada o perduda, ab el desviament de l'enteniment que treu tota dignitat a l'home; en aquesta època nostra, l'art per força s'ha de trobar desorientat, sense ales pera volar; y sobre tot l'art natural, l'art popular, inevitablement s'ha d'arrossegar en els ritmes y cantarelles vulgars y sensuals. Oh quina pesta'ls cants dels nostres carrers y places! Cóm el sentirlos nos fa enrogir de vergonya, als que guardèm senti-

ments cristians y creyèm ab l'art noble y dignificador de l'home! Cóm la tonada acanallada ja trasllueix la obscenitat del text! No, aixó no es el cant popular, el cant tradicional que desde allunyades centuries es com la flor de les penes y alegries del poble que viu en plena natura, en les montanyes, en les valls frondoses, o aprop la biavor del mar amplissim. Però avuy dia la tonada de café concert invadeix desvergonyidament els poblets y les masies, y fins, oh tristesa! en els cims de nostres montanyes més altes, en les afraus dels nostres Pirineus sentim la cançó infamanta, burdellesca, ressonant com un renech en mitj de la sublim obra de Deu. Y mentrestant, el cant noblement popular, el que porta la fesomia de nostres avis, l'accent de nostres mares, el que té'l posat de nostres montanyes, la puresa de nostre cel y la sanitat de nostre mar, aquest que fa olor de pa moreno y té fortaleza de vi del Priorat, aquest se mor, se mor quietament, com els vells, molt vells, que la vida se'ls hi acaba com un llum sense oli.

Es, doncs, per un bé social, per patriotisme, per dignitat d'homes y per lo que es més que tot aixó, perque tot ho compendia y tot ho traspassa, per deure de cristians, que'ns havèm de proposar fer renàixer, aixecar el cant verament popular religiós, perque'l poble, trobanti'l seu propi esperit, s'enforteixi en la fe, fugint al mateix temps de la grolleria de l'art vulgar, fill de la sensualitat moderna.

Totes les heretjies s'han agafat ab el cant del poble pera guanyar al poble; la Iglesia ha contestat ab el mateix procediment, servint als humils les veritats eternes, ab la senzillesa de llur propi llenguatje y de llur propia tonada. En la disbauixa dels temps moderns, la heretjia dels sentits encén la sang del poble en el pecat, fentli entrar per les orelles fins al cor els cants verinosos de la Venus de café concert y les gro-

lleries del género chico.

Com sempre, el Suprèm Pastor del catolicisme ja ha contestat recomanant el cant del poble a la Iglesia. Es la repetició del fet històric esmentat a la presentació de cada heretjia.

Procurèm, doncs, restablir el verader cant popular religiós, mirant lo que ha sigut en nostra tradició y es encara, perque'ns faci estimarlo en lo que val, y ens serveixi d'exemple y de model en l'obra de restitució que les necessitats de la Iglesia reclamen avuy y el gran Pius X manà ab clams de pare amorós en el célebre *Motu Proprio* sobre la música sagrada.

LLUIS MILLET

Director de l'«Orfeó Català»

LA BRUIXA

«¿Ont anau, Mare de Déu,
ont anau tant enfeinada?»

(Cançó popular.)

La bruixa torna del bosc,
quan veu que la llum s'apaga;
porta un cistell en el braç
i un feix de brucs a l'espatilla.

—¡Fugim, que la bruixa ve!—
criden els nins a les mares;
i quan passa carré avall,
les portes són ajustades;
l'espion els nins porucs
de les finestres més altes
i a l'esclatxa dels portals
trapacegen les comares.

Passa una pedra bronzint;
ningú sab d'ont es tirada;
la bruixa la sent petar
al feix que porta a l'espatlla;
la bruixa es tomba plorant
i no pot dí una paraula
i aixeca el braç tot ressec
i amb el puny clos amenaça.

S'aboquen a ple carrer
les comares esglaiades:

—¿Heu vist la bruixa, l'heu vist,
amb aquell braç que aixecava?

¡Diuen que sab maleir
no més clavant la mirada;

diuen que quan alça el braç
dóna la mort ben donada!

¡Lliureu-nos d'embruixaments,
oh Verge de la Font Santa!

Quan és entrada la nit
se sent un cruixir de flames;

crema el casal maleit,
crema la bruixa endolada;

ningú sab d'on ve aquell foc,
¡si no ve de mala banda!...

¡Per apagar focs d'infern,
ningú hi vol dur la seva aigua!

La nit és quieta i brillant,
el cel és ple de rialles;

passa una hermosa claror
sobre les velles teulades...

«—¿Ont anau, Mare de Déu,
ont anau tant enfeinada?

—Aquí baix en un veinat,
que una dona m'hi demana.

—No hi aneu, Mare de Déu,
que és una dona molt rara.

—¡Amb aquesta vull anar,
que tot-hom la desampara!»

JOSEP PARADEDÀ, *Pbre.*

NOTA DEL DIA

(RETIRADA D'EN MAURA)

Ha fet lo que devia. No cal trencarshi'l cap cercant niés explicacions al acte de la retirada de Don Antoni Maura. Ha fet lo que devia, y res més. Y quan un homo compleix son dever, els hòmos ben nascuts no han de fer més que saludarlo honorablement y aplaudir la seva resolució.

Per sa part el meteix Romanones l'ha donada l'explicació, quan ha dit que la retirada de Maura era sensible, *però no inesperada*. En aqueix mot d'aqueix Mefistófeles de la política espanyola no s'hi han fixat els periodistes que están fent comentaris sobre'l gest del quefe del partit conservador.

No inesperada: aixó en boca del actual president del Consell de Ministres, es una tremenda y asquerosa revelació. Aixó simplement vol dir que, al aconcellar al Rey la continuació del partit liberal en el poder, al donar aqueixa borda solució a una crisi encara més borda, el Comte de Romanones sabia o presumia que en Maura, per orgull o per fástich, se retiraria de la vida pública. El Rey segur que no s'ho pensava, en Romanones sí, y me ho acaba de confirmar que s'ho

pensava y que fins ho desitjava, el llenguatge del *Diario Universal*, órga del President del Consell. Si, en Maura ha fet lo que devia; y si temps arrera, al donar el primer toch d'atenció als lliberals que posavan en perill les institucions, els deya que volia evitar que'l tocassen els esquitxs, *las salpicaduras*; ara que ja no es aixó un bassiot de fanch, sinó un pudrimaer que put y empesta en Maura fastiguejat, *per decencia* ha volgut apartarsen.

Si en Romanones hagués volgut evitar l'acte de Maura, fins donada aqueixa solució d'una crisi bizantina, bastava que hagués impedit o almenys desautorizat pública y solemnement els mitings republicans y anarquistes congregats expressament per impedir la pujada de Maura, mitings asquerosos que *per decencia* y fins per salvar les apariencies havia d'haver impedit o publicament censurat el Comte de Romanones. Ell no ho ha volgut fer, y fins s'ha dit que intencionadament els ha tolerat, *ergo* per ell no era *inesperada* la resolució digna, digníssima de Maura.

Que vage dient en Romanones que s'ha ficat els republicans a la butxaca. Vertaderament los té a la butxaca, en el sentit de que temps ha que gosan dels favors gubernamentals, tot esperant lo que ara ja diuen ben clarament: «fóra en Maura, hem tret un obstacle; ara ja sols falta donar la definitiva empena.»

Aqueixa es la verdadera significació y la real trascendencia de la retirada de Don Antoni Maura. Ha fet lo que devia.

PUBLICACIONES REBUDES.

La Grande Obra.—Follet d'actualitat escrit pel Rnt. P. Josep Dueso, Director de *El Iriz de Paz*, que parla sobre la prensa catòlica y senyala medis per axecarla a l'altura de la causa que defensa, ab el fi de ferla atractiva, ben informada y escreptuósament moral. Du un profaci del Emm. Cardenal Prímat en qu'encarrega als catòlics que *llegesquin meditin y propaguin* dit follet perque a ell se veu quin'es la seva obligació respecte la bona prensa.

Hem rebut un llibret, editat a Palma en permís de l'autoritat eclesiástica titulat *Reglas de Educación Moral y Política*, sense indicar en lloc qui es son autor. L'hem fuyetjat un poc y la seua lectura de fácil comprensió está plena de doctrina y bons conseys, no solsament en lo que se referex a l'esperit sino també al cos. Aconsejám la seua lectura els pares de familia per considerarla de gran profit.

Nostro estimat confrara *El Felanitense* ha tret a llum, com fa cad'any, un almanac que, a més de dú'l santoral y demés seccions propis d'un calendari, publica treballs literaris, inèdits, en prosa y en vers de poetas y literats mallorquins.

Bastants d'autors son Felanitxers que ayden a n'En Reus, a la tasca perseverant de

editar cad'any l'almanac felanitxer.

Agraím als autors o editors que mos han obsequiat ab exemplars d'aquestes obretes.

AJUNTAMENT

Sessió del 10 de Janer

Baix la presidencia del Balle Sr. Ramis y ab assistencia dels Srs. Llabrés, Mateu, Aguiló, Truyol, Alzina, Noguera, Pujol, Amer y Cortés.

Es aprovada l'acte de la sessió anterior.

Se llegex una sollicitud de l'amon Sebastià Llabrés demenant reformar una casa del carré de Betlem número 12.

Altra sollicitud en demanda de permís per edificar una casa a n-el carrer de Biniamar de l'amon Jaume Estrany Reus.

Se parla de la proposició del Sr. Alzina sobre posar un substitut al Veterinari Municipal.

El Sr. Amer diu que'n nom de la Minoria conservadora se fa seua la proposta.

Presentats els veterinaris Sr. Alzina y Sr. Vallés s'acorda a la seua presencia repartirse el sou y el trebay d'una plassa de Veterinari que té creada l'Ajuntament.

El Sr. Amer demana l'estat de contes de l'any passat y el Sr. Balle promet presentar-lo.

S'axeca la sessió.

Noves d'Inca

PERQUE MUDAM. El cronicó en la forma qu'el publicávem tenia raó d'esser quant nostro periòdic era quinzenari per posar en orde de fetxa les notícies, pero ara essent setmanari no hi ha aquesta necessitat. Ademés, ha succeit moltes vegades que mos han preguntat com es que no havíem d'uytal o qual noticia, y es que no l'havien vista mesclada ab ses altres notícies dins un text seguit. Ab aquests tifolets qu'avuy comensám a posar l'informació inquera creym que farà més bon llegir.

¿JAUMISTES A INCA? Mos han venut que la quarta Festa de Nadal uns quants joves d'Inca tengueren una reunió ab un significat Jaumista. ¿Se tracta de posar una juventut Jaumista? E-hu ignorám; per paga era el dia dels innocents. Lo que nos fa cabillá es que'l *Correo de Mallorca* diga qu' a la vellada que celebraren els Jaumistes el dia dels Reys a Palma hi hagués representació d'Inca.

ESTADÍSTIQUES. Relació dels asuntos civils y criminals que, durant l'any 1912, se incoaren y tramitiren a n-el Jutjat de primera instancia y instrucció d'aquex partit d'Inca.

Nagocis civils.—Demandes repartides: 130—Exhorts: 100—Apelacions de judicis verbals: 21—Total: 253.

Assuntos de lo criminal.—Sumaris incoats: 118—Exhorts rapartits: 184—Apelacions de judicis de faltes: 6—Total: 308.

Aquest any passat s'han instruides 24 causes criminals mes que durant l'any 1912, degut a les passions polítiques dels pobles de Pollensa, Sa Pobla, Campanet y Sineu.

NOU DESTÍ. El jutge de Primera instancia d'aquest partit, D. Antoni Núñez de Castro y Salcedo, es estat traslladat el jutjat de San Roca (Cadiz). Ab tal motiu s'es encarregat del jutjat d'Inca el jutge municipal D. Francesc Castañer.

EL SR. FISCAL A INCA. El Tinent Fiscal de la Audiencia D. Antoni de Lara Derqui s'es constituït a n-aquexa Ciutat ab l'objecte d'especcionar els sumaris d'assassinat y robo que fa cosa d'un mes se feren a Seuva.

POCESSORIS. A n-el jutjat Municipal han pres possessori del seu càrrec les persones destinades a Fiscal y Adjunts que, despenyarán en propietat les funcions respectives durant l'any 1913.

El càrrec de Fiscal ha caygut en D. Antoni Riera y el de Adjunt en lo personal que posám a continuació:

Janer y Fabrer: D. Gabriel Salas Ferrer y D. Gregori Balaguer Costa.

Mars y Abril: D. Pere Coli Jaume y D. Arnau Garau Nicolau.

Maig y Juny: D. Bartomeu Pujol Benassar y D. Josep Capó Reus.

Juliol y Agost: D. Domingo Ramis Alzina y D. Pau Mir Llabrés.

Setembre y Octubre: D. Damiá Vicens Comó y D. Joan Serra Martorell.

Novembre y Desembre: D. Francesc Meliá Ferrer y D. Antoni Prat Palliser.

BONA TASCA. Nostro colaborador y amic D. Miquel R. Ferrá, després de venir a passar les festes en sa familia, es partit a Paris per confrontar codices abans de donarse a s'estampa les quartilles per les obres del Beato Ramón Lull.

Que Deu lo preservi de tot perill d'ànima y de cos.

TOMBA PELS SOLDATS. A nostro cementeri se fa una tomba monumental destinada a enterrar els soldats que morin fent el servici a Inca. L'Ajuntament ha cedit gratuïtament el trasi corresponent qu'ha d'ocupar, a l'esquerra entrant al cementeri, a fi que fassi joc en la tomba monumental de Mossen Janer (al cel sia) a l'altra banda del caminal. El pressupost de l'obra corre a conta del Estat y la direcció es la metexa del corté en construcció.

COMENTARIS. A n-el Centre Conservador d'Inca durant tota la setmana e-hi ha hagut gran fervecencia esperant notícies que portassen la agradable nova de que'l Sr. Maura tornava encarregarse de la Quefetura del Partit.

La Minoría del Ajuntament se congratula va per lo seu acert al no renunciar l'acte de religidor com havien fet a altres bandes que han hagut de retirar les renunciacions.

Molts de tertulians demostraven sentiment pel poc entusiasme que havia a Mallorca per

l'homenatge que s'havia de fer a n'En Maura. Tal vegada axò té una explicació si se considera la preponderancia que té a n-el pais el partit, puis que quant se va demunt no se lluyta en tanta enargia.

TELEGRAMA. Al moment que anám a tancar el present número sabem la noticia que D. Antoni Maura torna acceptar la Caporalera del Partit conservador, obligat per les exigencies del seus en benefici de la Patria y de la Monarquia.

El Centre Conservador d'aquesta Ciutat ha passat el següent telegrama:

ANTONIO MAURA.—Lealtad 18 Madrid

Centro Conservador esta Ciudad siente vivísima satisfacción pertenesca frente partido, reiterado incondicional adhesión.

Presidente
PUJADAS

BOLLETÍ COMERCIAL

Preus que retgirem a nostro mercat.

Bessó	a	108'00	el quintá
Blat	a	18'00	la cortera
Xexa	a	18'50	id.
Sivada	a	10'00	id.
Ordi	a	12'00	id.
Faves	a	19'50	id.
Monjetes de confit	a	32'00	id.
Siurrons	a	22'00	id.
Guixes	a	00'00	id.
Patatas	a	8'00	es quintá
Moniacos	a	8'00	id.
Garroves	a	5'00	id.
Gallines	a	0'90	sa tersa
Ous	a	1'25	sa dotzena

Registre Civil

Mes de Desembre de 1912

NAXAMENTS

Dia 2.—Gabriel Perelló Guasp fiy de Sebastiá y Esperansa.

Dia 6.—Juan'Ayna Estrany Beltrán fiya de Pere M. Estrany y Antonina.

Dia 7.—Antonina Prats Seguí fiya de Jaume y Francina.

—Pere J. Llobera Llobera fiy de Antoni y Ayna.

Dia 11.—Jaume Nadal Capó fiy de Gabriel y Catalina.

Dia 12.—Catalina Paris Perelló fiya de Miquel y Catalina.

Dia 13.—María Rubert Saurina fiya de Antoni y Juan'Ayna.

—Miquel Arrom Amer fiy de Miquel y Antonina.

Dia 16.—Margalida Mayol Miralles fiya de Joan y María.

Dia 18.—Antoni Llompart Martorell fiy de Jaume y Catalina.

Dia 21.—Bartomeu Campaner Miralles fiy

de Gaspar y Antonina.

Dia 23.—Francina Fullana Pons fiya de Josep y Francina.

—Bartomeu Amer Llompart fiy de Antoni y Esperansa.

Dia 29.—Antonina Pou Llobera fiya de Mateu y Antonina.

Dia 31.—Antoni Llabrés Pujades fiy de Sebastiá y Catalina.

MATRIMONIS

Dia 10.—Bartomeu Crespi Socias, fradí, 23 anys, ab Francin'Ayna, fadrina, 21 any.

Dia 11.—Francesc Perelló Reus, fadí, 22 anys, ab Catalina Esteva Fiol, fradina, 19 anys.

Dia 14.—Fafael Pastor Busquets, fadí, 27 anys, natural de Santa María, ab Juana Maria Cánoves Ferragut, fradina, 26 anys.

Dia 16.—Andreu Massanet Muntaner, fradí, 21 any, ab n'Antonina Genestra Morro, fradina, 24 anys.

Dia 20.—Miquel Mir, fradí, 20 anys, natural de Montuiri ab Juan'Ayna Fe Estrany, fradina 23 anys.

Dia 31.—Miquel Llompart Llinás, fradí, 27 anys, ab Juan'Ayna Calafell, fradina, 25 anys.

DEFUNCIONS

Dia 11.—Pau Capellá Ripoll, casat, 58 anys.

Dia 19.—Issabel Bordoy Alonso, natural de Sineu, viuda, 90 anys.

Dia 30.—Catalina Batle Saurina, 60 anys.

A UNA HERMOSA

Me diuen qu'ets bella nina
Hermosa com un narcís,
Com un au del paradís,
Com l'estrella vespertina.

Si ets flor, conserva lo flayre
Que es d'ignocencia l'aroma;
Si ets au, no perdis la ploma
Que ton vol al cel enlayra.

Si ets estrella resplandent
Que brilla com l'auga pura,
Devant l'hermós sol, procura
No baxar del firmament.

Alçant tos ulls á los cels,
Del Amor veurás les gales,
Mes si á la terra'ls escalas
Hi veurás del mal les rels.

P. A. P.

Escapulons

Copiám de l'«Heraldo de Cristo.»
Renovación de la Curia generalicia de la Orden Tercera Regular de S. Francisco.—Como publicamos en el número de Diciembre ha sido elegido nuevo Ministro General de

la Orden Tercera Regular del Rmo. P. Pio Dujmovic que en la fecha de su nombramiento era Ministro Provincial de Dalmacia. Con él se ha renovado también la Curia Generalicia, de la cual forma parte como Procurador General el M. R. P. Arnaldo Rigo, hijo de esta Provincia de la Inmaculada. No damos noticia más detallada de estos nombramientos, porque nos faltan algunos datos que esperamos obtener. Dios mediante la daremos en el número próximo. Entre tanto felicitamos de corazón y deseamos mucho acierto en el desempeño de sus respectivos cargos á todos y á cada uno de los recién elegidos.

LLIBRERÍA Carré de la Murta, número 5.-Inca.

Dezzeres Obres Rebutades

El V tom de la *Enciclopedia Juridica Española* que publica la casa Seix de Barcelona.

El tom XIV de la *Enciclopedia Universal Ilustrada Europeo Americana* que publica la

casa Espasa. Se troba a sa lletra C. Les estampes que dú son una preciositat.

Un petit any Cristiá a un sol tom, que du just la vida del Sant de cada dia. El seu preu es molt módic.

El Hombre Práctico. Es un llibre que mostra la manera de veure en sí y en los demás pera dirigirse bé y caminar y ferse un lloch digne dins la societat.

El año Jaimista. Es l'Almanac pera 1913 que ha publicat la «Biblioteca Tradicionalista de la «Bandera Regional» Val una pesseta.

Refrans, ditxos, adagis o proverbis.

476

Aquesta coua, no's d'aquex vadéll.

477

Puja més sa corda, que's bòu.

478

Una cláu d'or, òbri qualsevol pany.

479

Té'l mal en es turmèll, y l'hi curen es clo-

téll.

480

Quant fone mort, cridaren Crèdo.

481

Derrera sa Creu, hi ha et diable.

482

Si vols bonà col, sembre de Joriol.

483

Val més un mai colcá, qu'un bon anar a peu.

484

A úy malalt, dali colso.

485

Del pá de mon compare, gran cantell a mon fiol.

486

S'abundancia de's còr, vessa per sa boca.

487

Deu no mos ho dona tot per noltros, vol que hi haja pels altres.

488

El cor, no es traído a ningú.

Aquest setmanari se publica ab censura eclesiástica.

Almacenes Montaner

SINDICATO 2 á 10 Y MILAGRO 1 á 11

= PALMA =

Pañería, Sastrería, Novedades, para Señora y Caballero, Camisería, Lencería Mantelería, Confección de blanco, Géneros de punto, Estatuaría Religiosa, Plata Meneses Medallas, Rosarios, Objetos para Regalos, Efectos Militares, Uniformes, Gorras, Espadería, Corbatería, Tapices, Alfombras y Cortinajes.

«EN LA SUCURSAL CAN BITLA»

ROPAS HECHAS Y SASTRERÍA ECONÓMICA

LOS MÁS IMPORTANTES DE LAS BALEARES

GRANDES

ALMACENES **SAN JOSÉ**

DE

IGNACIO FIGUEROLA

CENTRAL: Brondo, 7, 9 y 11 - Esquina Borne. 118 - PALMA
SUCURSALES: JAIME II, 59 y 61 esquina VICENTE MUT-
BINISALEM calle TRUCH - LA PUEBLA calle MAYOR, 58 -
INCA, PLAZA IGLESIA, PALMER.

SASTRERIA. CAMISERIA, CONFECCIONES

Equipos para novios - Corbatería - Bisutería - Mercería - Sedería -
Lanería - Alfombras - Lencería - Géneros de punto - Cortinajes.

OBJETOS PARA REGALOS = = **PRCIO FIJO**

Ametlers de Planter

DE SUPERIOR CALITAT

BARTOMEU FOL (a) Seira

Posada de Lluch.-INCA

De Temporada

DIETARIS pera l'any 1913 que contenen guies de Madrit, Barcelona, Valencia, Sevilla y Palma de Mallorca.

ALMANAC Bailly Bailliere pera 1913.

BLOCS del Santíssim Rosari, del Cor de Jesús, de Sant Antoni de Padua, Relligiosos Comuns.

PLAQUES per dits blocs tant hermosos que un no sap quin triar.

AGUINALDOS per felicitar per les festes de Nadal, ab lo texte imprés qu'es vulga.

LLIBRES RETXATS de tota modelació, enquadernació forta y económica.

CRRÉ DE LA MURTA 5, INCA

SE ALQUILA

Una casa con muchas abitaciones, jardín, cochen y agua en abundancia, tanto potable como para el riego. =Darán razón en la imprenta del semanario Ca-Nostre